

fremgår af *stk. 1*, at disse ikke har krav på krigsfangestatus, hvis de tages til fange under udøvelsen af spionage, dvs. de kan straffes for spionagen. Indsamling af oplysninger er imidlertid normalt ikke spionage, hvis den foregår i uniform, jfr. *stk. 2*. Tilsvarende gælder ifølge *stk. 3* under visse betingelser indsamling af oplysninger på besat område. En spion, som først tages til fange efter at være vendt tilbage til egne styrker, må ikke behandles som spion, jfr. *stk. 4*.

Artikel 47 fastslår i *stk. 1* det generelle princip, at lejesoldater ikke er berettiget til kombattant- eller krigsfangestatus. Derimod vil de grundlæggende beskyttelsesregler, som er indeholdt i protokollens artikel 75 finde anvendelse også på lejesoldater. *Stk. 2* opstiller en række kumulative betingelser, som skal være opfyldt, for at der er tale om lejesoldater.

Del IV

Civilbefolkningen

Afsnit I

Almindelig beskyttelse imod følgerne af fjendtligheder

Kapitel I

Grundlæggende regel og anvendelsesområde

Artikel 48 fastslår den grundregel, at de stridende parter altid skal skelne mellem civile og civile genstande på den ene side og kombattanter og militære mål på den anden. Kun kombattanter og militære mål må angribes.

Artikel 49, stk. 1 definerer »angreb« som en hvilken som helst voldelig handling mod modstanderen, hvad enten den er af offensiv eller defensiv karakter. Protokollens bestemmelser, herunder forbudet mod angreb på civile, jfr. artikel 48, gælder også på en parts tidligere territorium, som er besat af modparten, dvs typisk over for egne borgere, jfr. *stk. 2*. *Stk. 3* bestemmer, at afsnit I finder anvendelse på enhver krigsførelse, som har virkning på landjorden, og *stk. 4* fastslår, at afsnit I supplerer de humanitære beskyttelsesregler i fjerde Genèvekonvention samt andre folkeretlige beskyttelsesregler (f. eks. IV Haagerkonvention) således at disse regler ikke kan fortolkes indskrænkende under henvisning til protokollen.

Kapitel II

Civilpersoner og civilbefolkning

Artikel 50, stk. 1, definerer negativt civile som enhver, der ikke er nævnt som kombattant i tredje Genèvekonvention eller protokollens artikel 43. I

tvivlstilfælde er formodningen for, at den pågældende er civil. Det forhold, at der er enkelte kombattanter blandt civilbefolkningen ændrer ikke dens civile beskaffenhed.

Artikel 51 indholder i *stk. 1* en generel regel om beskyttelse af civile mod faren ved militære operationer. *Stk. 2* gentager forbudet mod angreb på civile og forbyder voldshandlinger og trusler herom med det formål at sprede terror blandt civilbefolkningen. Ifølge *stk. 3* ophører beskyttelsen efter artikel 48-67 for civile i den tid, de eventuelt måtte deltage direkte i fjendtligheder. *Stk. 4* forbyder angreb, som rammer eller kan ramme militære mål, civilpersoner og civile genstande i flæng, dvs. angreb, som ikke er rettet mod et klart militært mål, som benytter kampmetoder eller -midler, der ikke kan begrænses til et klart militært mål eller som i øvrigt foreskrevet i protokollen. To eksempler herpå er nævnt i *stk. 5*. Det første er angreb, som behandler flere adskilte militære mål i et befolket område som et samlet mål (»fladebombardementer«). I *stk. 5, b* er anført et proportionalitetsprincip, som forbyder angreb, som må forventes at medføre civile tab eller skader, som er uforholdsmæssig store i forhold til de forventede direkte og konkrete militære fordele. *Stk. 6* forbyder repressalier i form af angreb på civile, og *stk. 7* forbyder anvendelse af civile som »skjold« for militære operationer. *Stk. 8* fastslår, at krænkelser af disse forbud ikke frigør de stridende parter fra deres forpligtelse over for civile, jfr. blandt andet artikel 57 om de sikkerhedsforanstaltninger, der skal træffes for at undgå civile tab.

Kapitel III

Civile genstande

Artikel 52 angiver i *stk. 1* et generelt forbud mod angreb eller repressalier over for civile genstande, dvs. genstande, som ikke er militære mål. Militære mål er i *stk. 2* defineret som genstande, som ifølge deres natur, beliggenhed, formål eller anvendelse effektivt bidrager til en militær aktion, og hvis ødelæggelse eller beskadigelse, erobring eller neutralisering vil udgøre en klar militær fordel. Ifølge *stk. 3* er der i tvivlstilfælde en formodning mod, at genstande, som normalt er bestemt til civile formål benyttes i militært øjemed og dermed udgør legitime militære mål.

Ifølge *artikel 53* er det forbudt at angribe historiske monumenter, kunstværker eller kirker og templer eller i øvrigt anvende dem i kampen, f. eks. som observationsposter. Kulturel ejendom er allerede beskyttet af Haagerkonventionen af 1954 om beskyttelse af kulturel ejendom, der indeholder